

Matematický časopis

Viliam Chval; Cyril Lenart
K estdesiatke prof. Cyrila Palaja

Matematicky asopis, Vol. 22 (1972), No. 4, 332--333

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/127029>

Terms of use:

 Mathematical Institute of the Slovak Academy of Sciences, 1972

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

SPRÁVY

K ŠESŤDESIATKE PROF. CYRILA PALAJA

Dňa 24. 8. 1972 sa dožíva šesťdesiatich rokov prof. RNDr. Cyril Palaj, riadny profesor matematiky na Prírodovedeckej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, vedúci I. katedry matematiky PF UPJŠ v Košiciach a vedúci Katedry matematiky a deskriptívnej geometrie VŠLD vo Zvolene, dlhoročný člen predsedníctva ÚV JČSM, podpredseda HV JSMF, predseda pobočky JSMF vo Zvolene, člen redakčnej rady „Rozhľady matematicko-fyzikálni“ atď.

Narodil sa v Novej Bani v chudobnej, početnej maloroľníckej rodine. Ťažké sociálne pomery, v ktorých vyrastal, predurčili aj jeho životnú dráhu. Po skončení gymnaziálneho štúdia odchádza pôsobiť ako učiteľ na najnižšie stupne škôl. Túžba po nových poznatkoch ho hnala ďalej. Postupne si získava kvalifikáciu pre meštianske školy, potom študuje na Karlovej univerzite v Prahe a na Univerzite Komenského v Bratislave, kde ukončením štúdia v roku 1942 získava aprobáciu pre vyučovanie matematiky a deskriptívnej geometrie na stredných školách. V rokoch 1939—1949 postupne pôsobí ako stredoškolský profesor na gymnáziách v Bratislave, v Piešťanoch, v Dolnom Kubíne, v Žiline, vo Zvolene, neskoršie v kurzoch pre prípravu pracujúcich pre štúdium na vysokých školách v Malackách, v Trnave a v Turčianskych Tepliciach. V roku 1951 pôsobí na SVŠT v Bratislave a od roku 1952 prechádza na VŠLD do Zvolena, kde začína budovať Katedru matematiky a deskriptívnej geometrie. V roku 1952 po obhájení dizertačnej práce na Karlovej univerzite v Prahe dosahuje titul RNDr. V roku 1953 bol menovaný zástupcom docenta a v roku 1956 docentom matematiky a deskriptívnej geometrie. Za riadneho profesora matematiky bol menovaný v roku 1965. V roku 1963 bol poverený úlohou vybudovať Katedru matematiky na novozaloženej Prírodovedeckej fakulte Univerzity P. J. Šafárika v Košiciach, ktorá sa od roku 1965 stáva jeho trvalým pracoviskom po predchádzajúcej jeho externej činnosti na tejto fakulte. Pritom naďalej pôsobí aj na VŠLD vo Zvolene.

Neprislúcha nám v tomto krátkom článku hodnotiť dielo prof. Palaja, no uvedme aspoň niekoľko riadkov o charaktere jeho vedeckej práce. Jej zameranie na algebraickú geometriu bolo ovplyvnené veľkou osobnosťou jeho obľúbeného učiteľa prof. Bydžovského. Po zoznámení sa s prácami N. P. Sokolova o priestorových maticiach, v rade prác prof. Palaj podal originálne aplikácie tejto teórie na štúdium algebraických foriem vyšších stupňov. Pre potreby štúdia invariantov algebraických útvarov vyšších stupňov obohatil teóriu priestorových matíc a determinantov vlastnými cennými výsledkami, o ktorých prednášal na viacerých pracoviskách a konferenciách v ZSSR aj inde. Jeho široký rozhľad mu umožňuje v súčasnosti spájať jeho hlbokú znalosť teórie priestorových matíc s modernými partiami geometrie a úspešne hľadať jej aplikácie v iných oblastiach matematiky.

Pedagogická práca jubilanta obsahuje činnosť takú rozmanitú, ako sú prednášky na Prírodovedeckej fakulte UPJŠ pre poslucháčov matematiky a na druhej strane prednášky na VŠLD vo Zvolene, z ktorých každá vyžaduje osobitný prístup a poňatie.

Na Prírodovedeckej fakulte okrem špeciálnych prednášok pre poslucháčov posledných ročníkov koná pravidelne prednášku z geometrie pre prvoročiakov. Jeho spolupracovníci z mnohých diskusií s ním vedia, ako veľmi mu záleží na tom, aby nádejný adept stavu matematického nebol hneď na začiatku štúdia odradený nadmierou detailov a formalizmu, ale aby sa postupne pred ním otvárali brány vedy, aby videl účel toho, čo sa mu prednáša, aby sa robil rozdiel medzi viac a menej dôležitým. Prof. Palaj v tomto smere usmerňoval aj mladších učiteľov jemu vlastným, láskavým a mimoriadne taktným spôsobom. Okrem toho rozhodujúcou mierou prispel k vytváraniu profilu absolventa mladej Prírodovedeckej fakulty UPJŠ. Za jeho všestranné zásluhy o rozvoj tejto fakulty bola mu udelená Medaila Prírodovedeckej fakulty UPJŠ.

Veľmi bohatá je činnosť prof. Palaja aj v JČSMF. Je zakladateľom pobočky JČSMF vo Zvolene, ktorej je stálym predsedom od jej založenia. Pod jeho vedením pobočka vyvíja hojnú a všestranne zameranú činnosť. Je ťažké vymenovať všetky funkcie, ktoré prof. Palaj v JČSMF zastával a všetku záslužnú činnosť na tomto poli. Stačí snáď uviesť, že ocenením jeho zásluh bolo udelenie čestného titulu „Zaslúžilý člen JČSMF“ na jubilejnom zjazde v roku 1962.

O osobnosti nášho jubilanta najlepšie svedectvo vydáva ovzdušie, v akom sa pracuje v kolektívoch, ktoré riadi. Neváha sa poradiť o dôležitých otázkach s každým pracovníkom a vziať do úvahy každý názor. Aj kritika a výčitka od neho je taká „otcovská“, ako i úprimná radosť, ktorú má z úspechov svojich spolupracovníkov. Všetkým, ktorí ho poznajú, či iba z letných stretnutí alebo bližšie, imponuje jeho úprimný a nenútený postoj, priamosť, charakternosť a pracovitosť prostého a skromného človeka.

Pri pohľade na prof. Palaja, plného životného elánu a pracovnej energie, môžeme s radosťou konštatovať, že na ňom nie je badať šesťdesiatku. Z príležitosti tohoto vzácného jubilea mu jeho priatelia, spolupracovníci, žiaci ako i široká matematická verejnosť želajú do ďalších rokov veľa tvorivých síl k vedeckej i pedagogickej práci, ako i dobré zdravie a spokojnosť v živote.

Viliam Chvál – Cyril Lenárt